

Referat fra formandsmødet lørdag den 19. januar 2019 klokken 14.00

Ad 1)

Velkomst ved KDAs nye formand, Dennis Werenskiold, som blev udnævnt ved sidste repræsentantskabsmøde.

Ad 2) De tilstedeværende ved mødet er:

Lars Kildholt, formand for Modelflyvning Danmark

Hjalmar Nielsen, formand for Danmarks Luftsports Union

Poul Erik Berg Nielsen, repræsentant for Dansk Kunstflyver Union

Jan Andersen, formand for Dansk Ballonunion

Flemming Olsson, formand for Dansk Faldskærms Union

Per Horn, formand for Dansk UL-flyver Union samt medlem af KDAs bestyrelse

Peter Eriksen, formand for Dansk Svæveflyver Union samt medlem af KDAs bestyrelse

Michael Bach-Olesen, formand for Dansk Hanggliding og Paragliding Union samt næstformand i KDAs bestyrelse

Dennis Werenskiold, formand for KDA

Jens Pedersen, medlem af KDAs bestyrelse

Steen B. Poulsen, medlem af KDAs bestyrelse

Nadia Bach-Olesen, referent

Friluftsrådet

Ad 3) Peter Eriksen introducerer Klavs Andersen fra TBST, som er indbudt i relation udarbejdelse og implementering af kommende regulering af droneområdet, og de konsekvenser det vil få.

Klavs Andersens (herefter KA) har tidligere været svæveflyverpilot og indehaver af amerikansk DPL-certifikat. KA er derudover uddannet ingeniør og ansat i styrelsen hvor han beskæftiger sig en del med droner, men det ikke det eneste arbejdsområde.

Droneregler bliver implementeret med hensyntagen til tung luftfart. Samtidig skal droner have mulighed for vækst.

EU-regler og konsekvens på den korte bane:

Siden 2015 har EASA regler været undervejs, men for indeværende er det meget konkret. På et generelt plan laves EU-regler med baggrund i interessegrupper, der bidrager med inputs - her iblandt dronebranchen.

På tegnebrættet er tre kategorier af droner; "open", "specific" og "certified":

"Open": max 25 kg, og max flyvehøjde på 100 meter. En meget firkantet opsætning, hvor der er kompetencekrav, hvilket for indeværende svarer meget til Danmarks droneregler. Der er i open kategorien lagt op til online uddannelse.

"Certified": størst risiko og vil svare til bemanded luftfart. Her tænkes f.eks. på taxidrone og andet som vil have aktivitet ind og ud af lufthavne. Det kræver et certifikat, under hensyn til tung luftfarts lovgivning. Der vil være samme regler som ved person flyvning.

"Specific": flyvning uden for synsvidde. F.eks. pakke levering. Risikoen for 3. mand er noget forhøjet (3. mand er i denne forbindelse i luften eller på jorden). Hvad kan man få lov til og hvad kan man ikke få lov til. Det er her det store ryk kommer i nærmeste fremtid.

95% af folk der har dronebevis, laver foto/video. Der har været eksplosiv vækst.

Q: Skelnes der mellem modelflyvere og droner?

A: Der kommer tilpasninger for at flyvning uden for synsvidde kan lade sig gøre. Men det bliver ikke i år. Det bliver i relation til ændringer af CEOP-reglerne.

Q: I relation til Gatwick-missæren, vil der så være ID krav til droner?

A: hvis dronen skal flyve i open kategorien skal den være CE mærket, og der skal udsendes ID signal som skal udsendes på wifi-frekvens.

Der bliver mulighed for individuel variation fra land til land for bedst mulige tilpasning af reglerne.

Der bliver lavet nye geografiske zoner:

EU-lande kan lave nationale regler, f.eks. her skal ikke være droner, eller kun på specielle betingelser. Der kan laves zoner af hensyn til natur, lufthavn, militært terræn eller andet.

Der kan også være positive zoner med mere lempelige regler.

I forvejen har Danmark noget lignende, der findes f.eks. www.droneluftrum.dk som allerede er opdelt i zoner i henhold til BL 7-15 (naturbeskyttelse).

De blå områder på kort: sikringsmæssige områder af hensyn til politi og forsvar, f.eks. kolonne 3, eller "interessante" mål, herunder eksempelvis Amalienborg, Christianborg eller militære områder.

For indeværende må der ikke flyves tættere end 5 km på offentlige godkendte flyvepladser (2,5 km hvis personen har dronebevis).

Q: Kommer der eksklusive områder for droner (højdeområder)?

A: der er ikke klarlagt endnu. Det oprindelige forslag var sendt i høring, men der var kedelige konsekvenser for de andre luftsport forbund, så der kommer andre løsninger.

Zonekortene skal på erfaringsbasis udveksles med andre lande i EU.

Reglerne forventes vedtaget i maj 2019.

Illustration af Flow Chart i relation til hvordan skal der risikovurderes.

Der skelnes mellem ground risk og air risk. Der fokuseres i præsentationen på air risk.

Risk-score:

ARC a – d. Disse er begrundet med erfaring fra USA. Arc a er laveste risiko, mens Arc d (over 500 fod og inden for lufthavn) udgør den største risiko.

Afhængig af risikoen, ændres kravene. Ved a er der ingen krav, men derfra er der krav, f.eks. VAR, eller implementering af radarsystem.

Man skal detektere 50% af de fly, der mødes i flyve-rangen. Baseline på 50% kommer fra amerikansk analyse. Baggrunden er at man ikke ønsker at øge risikoen for bemandede kollisioner, selvom der kommer flere droner. Sikkerhedsniveauet skal opretholdes.

Hvis der skal flyves i IFR, er *target level of safety* meget skrapere, og dermed kravene ligeså.

Der skal laves U-SPACE (UTM) – ubemandet pendant til ATM. Dog mere automatiseret, men skal primært sørge for at dronerne ikke kolliderer med den tunge lufttrafik. Der er en plan herfor (roadmap), som kan udvikles. Første skridt er (og det er defineret):

- at der skal være registrering (lovkrav i DK), identifikation (id signal), geo-fencing (bliver også lovpligtig ved køb af CE mærkede droner).

Herefter: implementering af fælles teknologisk fodfæste. Det kan lade sig gøre at interagere med bemanded lufttrafik (England nævnes som eksempel).

Der skal laves "trafikregler" for dronefærdsel, og om ca. 2 år kommer der et udspil, som tilgodeser dronerne. Denne har KDA medlemmers interesse.

Herefter kommer mere lovgivning omkring præcisering af U-space (UTM).

Der pågår mange forsøg rundt om i Europa. Når resultaterne af disse foreligger, kan man lave lovgivning.

Tidsplan for EU droneregler:

- Vedtages foråret 2019
- Træder i kraft medio 2019, med en overgangsperiode.
- Finder anvendelse fra medio 2020.

Q: Frygtes der en "ketchup-effekt"; at pludselig eksploderer antallet af droner, hvormed sikkerheden for andre i luftrummet kompromitteres?

A: Det forsøges efterkommet med dynamiske zoner. "Open" kategorien har stationære zoner hvor droner ikke må være. "Specific" vil være dynamisk, og der kommer meddelelser fra UTM systemet, som der kan navigeres efter.

Der udtrykker bekymring over øget dronefærdsel, og måske der skal tænkes kreativt ift. at udstyre faldskærmsspringere med wifi udstyr.

Klavs mener ikke at det skaber problemer. Måske alle skal have en transponder, der signalerer fra ATM til UTM systemet. Man skal kunne identificere sine where abouts.

Q: Det reelle problem er vel at få medlemmer bliver presset? At man ikke kan stille noget op imod kommercielle interesser?

A: De fleste droner vil være i byen. Ingen pakkefirmaer interesserer sig pt for de større vidder, da det kræver pakkecentraler, hvilket giver mest mening i de store byer. Der skal være volumen for at der er penge i projektet.

Q: Er omkostningerne for de få/små brugere af luftrummet fair? Der skal investeres på det personlige plan eller i forbundene for at kommercielle interesser kan blive en del af luftrummet.

A: der skal være plads til alle. Den store diskussion bliver hvem der skal betale for UTM? Det ender nok med at blive brugerne (dronerne), men andre aktører bliver måske også påvirket. Den endelige betalingsmodel er endnu ukendt. Man er åben ift. muligheder for identifikation, måske det kan løses via telecom med 4 og 5 g netværk.

Der bliver en implementeringsperiode for ID-mærkning på 3 år.

Droner forældes hurtigt, så ret hurtigt vil det være muligt at have ID-mærket de droner, som lovgivningen kræver.

Q: Hvad med de, der ikke følger reglerne, eksempelvis unge mennesker, som ikke er klar over risikoprofilen?

A: der gøres meget ud af informationsdeling, f.eks. gul sticker i dronekasserne *"kender du dronereglene?"* www.droneregler.dk

EASA er også med på udbredelsen.

Q: Skal alle droner mærkes?

A: nej, der skal være mulighed for hobby dronetrykning. Der er indgået kompromis hermed. Det antages at 95% af de droner der faktisk flyver, vil leve op til kravene om mærkning.

Q: samler modelflyver unionen dem op?

A fra Modelflyvning Danmark: Ja, der er igangsat forberedelse, så man kan favne dronetryverne.

A: hvis man skal være dronetrypilot kan man melde sig ind i modelflyvning organisationen, eller man kan tage det online ved 12 spørgsmål. Noget tilsvarende vil komme fra EU.

Når reglerne vedtages i EU, kræver det noget tilpasning fra dansk side, f.eks. hvor meget dronetryvning i byerne og opstart af dansk U-space system. Der er 6-7 ministerier der har en finger med i spillet på det lovgivningsmæssige aspekt.

Der er et ønske om at Klavs Andersens powerpoint præsentation distribueres, hvilket accepteres.

Der kommer også støjkrav til dronerne. Det er relativt hvor meget støj generer, så det er svært at sætte et specifikt tal.

Der er også flere udfordringer, såsom privatlivets fred, som også skal respekteres og efterkommes.

Der er i plenum en generel bekymring om hvilke konsekvenser dronernes væksteventyr får for de sportsaktører som befinder sig i luftrummet. Og også en bekymring omkring at de kommercielle interesser "stjæler" luftrummet.

Men måske denne situation med revidering af regler for dronflyvning kunne anvendes positivt, f.eks. ved bedre vilkår for modelflyverne.

Bemærkning fra bestyrelsesmedlem: i forvejen anmeldes arrangementer. Der skal registreres og vi skal vende os til at det bliver mere udbredt.

Det bemærkes at der er vigtige spillere, der har samme udfordring, f.eks. flyvevåbnet og lægehelikoptere. Deres krav er de samme. Her er der lydhørhed fra politikernes side, så der er også en mulighed for åbning.

Processen skal påvirkes indefra, derfor er det vigtigt at få KDA bestyrelsesmedlem Steen Poulsen i Europe Air Sports bestyrelse.

Ad 4)

Salg af KDA huset ved Michael Bach-Olesen:

Huset er solgt til Aeropartner pr. 1/10-2018. 875.000 kr. hvilket er en god pris, men lidt under regnskabsværdi. De fysiske elementer der er tilbage skal opbevares, mulighederne for display til offentligheden er undersøgt med negativt resultat. Pt. skal de opbevares i flyttekasser.

Alt faglitteratur uanset sprog er for indeværende gemt.

Mange magasiner er smidt ud. "Flyv" er digitaliseret og vil i fremtiden kunne tilgås fra hjemmesiden. Der er også lige nogle rettighedsting der skal afklares, da KDA ikke er udgiver på de seneste udgaver.

Jan Andersen, Ballonunionen: hvis det er bevaringsværdigt – så skal det være tilgængeligt.

Peter Eriksen, KDA: 0 udlån i 2018. Fagbøger er gemt, skønlitteratur er kasseret. Der er for indeværende valgt en løsning midt i mellem. Bøgerne fylder 130 hyldemeter. Registret kan findes på hjemmesiden.

Jan Andersen, Ballonunionen: Måske kan det lægges ud til forbundene, som kan tage vurderingen?

Dennis Werenskiold, KDA: hermed opfordring til forbundenes formænd om unionerne ønsker at overtage nogle af tingene.

Der er konsensus om at hver formand kigger om der er noget af interesse, de ønsker bevaret.

Jan Andersen, Ballonunionen: Hvad skal pengene fra hussalget bruges til?

Michael Bach-Olesen, KDA: pengene skal ud af arbejde. Der skal kun være 300.000 kr til disposition. De resterende skal investeres med laveste risikoprofil.

Jan Andersen, Ballonunionen: Er der visioner om hvad pengene skal bruges til?

Dennis Werenskiold, KDA: Der er ideer, men det er ikke fastlagt. Der fortsættes med at operere i de nye rammer et års tid endnu inden der træffes beslutning. Der skal nok opstå initiativer man kan investere i. Driften skal stabiliseres inden der træffes yderligere beslutninger.

Ad 5)

Ændringer af administrationsformen ved Peter Eriksen:

Eksternt firma antaget til opgaven. Firmaet ejes af Michael Bach-Olesen.

Flemming Olsson, Dansk Faldskærms Union: vil blot sikre sig at aftalen er på markedsvilkår.

Peter Eriksen, KDA: Der er fuld gennemsigtighed, beslutninger der vedrører administrationsfirmaet, er Michael ikke en del af. Prisen er månedligt på 5900 kroner plus moms.

Dennis Werenskiold, KDA: der skal lyde en stor cadeau til Hjalmer som har gjort en kæmpe indsats for at få økonomien i på ret kurs igen.

Ad 6) Henvendelser til og fra FAI:

Lars Kildholt, Modelflyvning Danmark: indkaldelser fra CIAM modtages ikke, selvom de er sendt til KDA's mailboks.

Note: Undersøgelse omkring ovenstående er igangsat.

Peter Eriksen, KDA: sporting power er uddelegeret. MDK kan selv påtegne tilmeldinger. KDA gør det gerne, men det er et forsinkende led.

Note: det aftales indbyrdes mellem Peter Eriksen og MDK, hvordan påtegningerne i fremtiden skal forløbe.

Ad 7) Sportslicenser ved Michael Bach-Olesen:

Pr 1/1-18 håndterer forbund under KDA selv sportslicenser. Der har været enkelte udfordringer i forbindelse.

Optimering af denne proces kunne ske via API til FAI interface, så der undgås at blive tastet to gange.

Den største misforståelse er at der indbetales til KDA. Henstilling fra KDA; sørg for at opdatere filerne, så gamle versioner ikke længere florerer.

Flemming Olsson, Dansk Faldskærms Union: Skal licens nedsættes?

Michael Bach-Olesen: det er drøftet i bestyrelsen, men der er ikke nogen afklaring endnu, men det står på dagsordenen.

Q: Er der nogen udfordringer med FAI og GDPR.

A: Der er muligvis nogle udfordringer med FAI, men da FAI ikke er en del af EU forventes der ikke en snarlig løsning.

Der oplyses om kompetencenetværket af Michael Bach-Olesen, som beder hvert forbund at melde ind med repræsentanter, som kan have forskellige kompetencer, f.eks. miljø, luftrum, mv.

Hvis man vil gøre brug af netværket kræver det, at man smider kompetencer i puljen.

For indeværende er der ikke ret mange som har meldt ind.

Kompetencenetværket er en kæmpe hjælp, også selvom man er et lille forbund.

Jan Andersen, Ballonunionen: Der savnes en leder af hvert netværk.

Michael Bach-Olesen, KDA: Der er en header, som er tiltænkt modellen. Der er tre netværk hver med tovholder/formand i bestyrelsen. Ved konstituering vil det blive udmeldt hvem der er formand/tovholder.

Ad 8) Europe air Sports General Conference ved Steen Poulsen:

afholdes 22. – 24. marts. Hvis det er inputs kan de sendes til Steen, som gerne medtager dem til konferencen.

Ad 9) Orientering fra de enkelte forbund:

- DHPU: Implementering af strategier. Der vækstes kraftigt. På 4 år er medlemstallet næsten fordoblet. Frafaldsprocenten er også faldet og befinder sig nu omkring 50%. På det operationelle plan: liberalisering på vej. Der mangler professionelle piloter. Aldersgrænser bør liberaliseres. Får lov at revidere BL'er.
- MDK: vækst i stigende grad. 3,8 nye medlemskaber pr. dag. Det forventes at ramme 6000 medlemmer i løbet af et halvt års tid. Ca. 6% af medlemsskaren er drondeflyvere. Dertil kommer fritidsdrondeflyvere i forbindelse med videoptagelser. For indeværende arbejdes meget på uddelegering af midler til klubberne. I øvrigt anvendes der store penge på advokater i forbindelse med udfordring af MDKs eksisterende operationsområder.

- DULFO: En ny UL-klasse vedtaget i EU, som gælder op til 600 kg MTOM. Det betyder så, at det er det enkelte medlemsland, der bestemmer om klassen skal indføres i landet – nationalreguleret. TBST er positivt indstillet overfor indførelsen af denne klasse, og der arbejdes i samme forbindelse på en revision af BL 9-6. Medlemstallet i DULFO er i øvrigt stigende.
- DFU: meget aktivitet og generelt et godt år med regnskabsmæssigt overskud. Medlemsvækst og aktivitetsvækst samt optimisme.
Ved budgetforhandling er der eksperimenteret med et fælles aktivitetsseminar, hvor klubber og sportsudvalg koordinerede og markedsførte deres emner, og ved slutningen af seminariet var 76 aktiviteter præsenteret. Stort set alle ønsker kunne realiseres. Da DFU er medlem af DIF, arbejder de for indeværende under den 4 årlige strategiudvikling, med årlige delmål, som lægger en del pres på organisationen. Der arbejdes på en samarbejdsaftale med en kommerciel aktør, som er en fordel for sporten generelt.
- Dansk Luftsports Union: kommentar vedrørende at der bør kigges på referaterne på KDAs hjemmeside.
- Dansk Kunstflyver Union: Suverænt mindste union, tæt på kritisk grænse. Der arbejdes på fastholdelse af medlemmer. Adgang til fly er en af de begrænsende faktorer. Det bemærkes endvidere at der ikke er modtaget en mail omkring et møde i CIVA, som skulle være tilgået KDA primo november.
Note i forbindelse hermed: indbakken og spammails er undersøgt uden at finde mailen fra CIVA.
- Dansk Ballonunion: implementering af lovgivning fra EASA er gået godt igennem, og ændringerne modtages positivt. Havarikommissionen vil gerne have viden omkring ballonverdenen.

- Dansk svæveflyver union: godt vejr har medført meget aktivitet. Færre haverier i år. Der er udstedt mange nye certifikater. Flyvevåbner har været i kontrakt i forhold til fælles rekruttering. Der bliver lavet en "sandkasse", som opstartes i år. Fra 2020 bliver det mere formelt.

Ad 10) eventuelt:

Jan Andersen, Ballonunionen – findes der en oversigt over modtagere af pokaler?

A: Der findes ingen oversigt, men bestyrelsen vil gennemgå hvad der kunne ligge i arkiverne.

Ligeså vil Flemming Olsson lave en liste ud fra de graverede navne på pokalen.

Jan Andersen, Ballonunionen: Reglerne for afholdende af Danmarksmesterskab – kræves FAI licens og anvendelse af deres codex?

A: bestyrelsen bekræfter, at mesterskabet kan afholdes som ballonunionen ønsker det, og FAI licens er ikke påkrævet.

Ad 11) Afrunding:

Michael Bach-Olesen henstiller til at de deltagende giver feedback på dagen via mail.

Afslutning klokken 17.25.